

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/15366-1
Saksbehandler Linn Iren Engemyr Knutsen

Utvalg	Møtedato
Fylkesutvalget	03.06.2025

Forslag til planprogram for revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkesutvalget vedtar at Agder fylkeskommune varsler oppstart av arbeidet med revisjon av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen), i henhold til plan- og bygningslovens § 4.1 og § 8.3.
2. Fylkesutvalget vedtar at planprogrammet sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn, med høringsfrist 5. oktober 2025.
3. Fylkesutvalget vedtar at det settes av kr 500 000 til å oppdatere kunnskapsgrunnlaget med nødvendig utredning og forskning i løpet av 2026. Beløpet dekkes av avsatte midler til regional utvikling.

Vedlegg

Forslag planprogram revidering av LIM-planen

Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at fylkesutvalget vedtar å sende forslag til planprogram for revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold på høring, med høringsfrist 5. oktober 2025. I tillegg anbefales det å sette av 500 000 kroner, til å oppdatere kunnskapsgrunnlaget med nødvendig utredning og forskning i løpet av 2026. Beløpet dekkes av tidligere inndratte næringsutviklingsmidler.

Revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold ble vedtatt i fylkestinget 22.10.2024. I forarbeidene til dette planprogrammet har det vært gjort en gapanalyse, samt blitt arrangert flere medvirkningsarenaer. Medvirkningen har involvert råd for personer med funksjonsnedsettelse, fylkeseldrerådet, råd for likestilling, inkludering og mangfold, ungdommens fylkesutvalg, samt at det har vært invitert inn eksterne aktører i eget møte. Innspillene fra de ulike medvirkningsarenaene er tatt med i forslaget til planprogram.

I høringen av planprogrammet vil man be aktørene komme med innspill på hele planprogrammet, men spesielt settes søkelys på planens navn, valg av plantema, kunnskapsgrunnlag og avdekke kunnskapshull.

Saksopplysninger

Revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold ble vedtatt i fylkestinget 22.10.2024, i forbindelse med regional planstrategi. Det ble vedtatt at denne revideringen skulle inkludere evaluering av oppfølging og måloppnåelse i den gjeldende planen som ble vedtatt i 2014, og bygge på erfaring og forskning som er gjort etter det. Viktige perspektiver fra folkehelsestrategien, som ble opphevet i 2024, skal innarbeides. Det skal utarbeides et oppdatert handlingsprogram som er mer kortfattet enn det opprinnelige.

I forarbeidene til dette planprogrammet har det vært gjort en gapanalyse, samt arrangert flere medvirkningsarenaer. Det har blitt gitt orientering om funnene i gapanalysen hos fylkeskommunedirektørens lederteam og i de fire medvirkningsrådene – råd for personer med funksjonsnedsettelse, fylkeseldrerådet, råd for likestilling, inkludering og mangfold og ungdommens fylkesutvalg. I forbindelse med orienteringene ble de fire rådene også bedt om å komme med innspill. I tillegg ble alle de fire rådene invitert til felles innspillsmøte, hvor også handlingsprogram for levekår og kompetansestrategien ble diskutert. Det har i tillegg vært arrangert innspillsmøte for eksterne aktører. Her var blant annet kommunene, frivilligheten, forskermiljøene, næringslivet og interesseorganisasjoner invitert. Innspillene fra de ulike medvirkningsarenaene er tatt med i forslaget til planprogram.

I høringen av planprogrammet vil man be aktørene komme med innspill på hele planprogrammet, men spesielt settes søkelys på planens navn, valg av plantema, kunnskapsgrunnlag og avdekke kunnskapshull. Planprogrammet skal sendes på høring med frist 5. oktober. Det er mål om vedtak av planprogrammet med høringsinnspillene i fylkestinget i desember. For å sikre demokrati og medvirkning er høringsfristen valgt ut ifra fastsatte møteplan i Agder fylkeskommune, og slik at kommunene kan rekke politisk behandling av eventuelle høringsinnspill etter sommerferien. Det er mål om endelig vedtak av plan og handlingsprogram før sommeren 2027.

Vurderinger

Gapanalysen

Forarbeidet til revideringen av LIM-planen begynte med en gapanalyse som vurderte avstanden mellom planens mål og dagens situasjon. Gapanalysen ble utarbeidet av planteamet i perioden november til januar. Denne viser at Agder er langt unna måloppnåelse på likestilling, inkludering og mangfold. Det kan være flere grunner til dette, men en av årsakene kan være at målene i planen er formulert som visjoner og at det mangler indikatorer for å måle måloppnåelse. Dette kan gjøre det vanskelig å vite hvor man skal ta tak i likestillingsarbeidet, og endringer blir vanskelige å spore. I tillegg ble det opprinnelige handlingsprogrammet fra 2015 erstattet med handlingsprogrammet for tidligere Regionplan Agder 2030. Her er det ti tiltakspunkt, men disse er ikke direkte knyttet opp til LIM-planens tema og henger ikke godt sammen med planen som helhet.

Det er flere positive trender og resultat på LIM-området siden den opprinnelige planen ble vedtatt i 2014. Flere unge fullfører videregående skole, fylkeskommunen har etablert ordningen Likestilt arbeidsliv, Universitetet i Agder har vært pionérer på forskning på kvinnehelse og arbeidsliv og har etablert et studieemne i kvinnehelse med studenter fra hele landet. Det har vært en svak nedgang i deltidsarbeid og generelt økt oppmerksomhet rundt LIM-tematikk. Fylkeskommunedirektøren tror at LIM-planen har bidratt til dette. Det er likevel fortsatt slik at mange står utenfor arbeidslivet, det avdekkes gjennom forskning at det mangles kunnskap og kompetanse om skeiv tematikk i store deler av tjenesteapparatet, og flere rapporter fra 2024 avslørte strukturell rasisme i Agder. Prioritering av nødvendige ressurser og god oppfølging av planen er derfor viktig for å bevare positive trender og skape ønsket utvikling fremover.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at revisjonen bør medføre endringer i planen. Endringer bør vurderes spesielt med tanke på målbarheten i mål og framdrift på tiltak. Planen bør inneholde tanker om overordnet retning og indikatorer som over tid kan si noe om tiltakene i planen beveger oss i riktig retning.

Plantema fra opprinnelig plan vil i all hovedsak beholdes. De foreslås omformulert noe og skal i innhold og tekst tilpasse dagens utfordringsbilde. De fem foreslåtte plantema er:

- Ytringsfrihet og demokrati
- Oppvekst og utdanning
- Et arbeidsliv for alle
- Likeverdige tjenester
- Et trygt samfunn

Navnet på planen

For mer enn ti år siden, i 2014, ble det for første gang vedtatt en helhetlig likestillingsplan for Agder. Fylkespolitikkerne prioriterte dette arbeidet høyt fordi de mente at økt likestilling ville føre til bedre levekår og bedre bruk av de menneskelige ressursene i landsdelen. Navnet på planen ble regional plan for likestilling, inkludering og mangfold Agder 2015–2027 (LIM-planen). Fylkespolitikkerne den gangen mente at forkortelsen LIM passet godt, fordi reell likestilling vil få samfunnet til å henge bedre sammen.

Fylkeskommunedirektøren mener fortsatt at en helhetlig likestillingsplan for Agder er nødvendig for å kunne gjøre Agder til et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Et koordinert arbeid for likestilling, inkludering og mangfold vil få samfunnet til å henge bedre sammen, og dette arbeidet vil være til det gode for alle innbyggerne i Agder. Fylkeskommunedirektøren foreslår at det gjøres en ny vurdering av navnet på planen, og ber aktørene i høringsrunden komme med sine synspunkter og vurderinger, gjerne med konkrete forslag til nytt navn. Bakgrunnen for dette er at fylkeskommunedirektøren ser at planen og forkortelsen LIM ikke er så godt kjent som en skulle ønske. Et eventuelt nytt

navn skal være dekkende for hele planens innhold, skal oppleves relevant for flest mulig og skal kommunisere godt til hele Agders befolkning.

Kunnskapsgrunnlag og kunnskapshull

Kunnskapsgrunnlaget for planen oppdateres, men nivået på dette bør ses i sammenheng med ressursbruk, og det bør vurderes om nasjonal data skal benyttes der regionale data ikke foreligger. Kunnskapsgrunnlaget skal ha som mål å dekke alle diskrimineringsgrunnlagene som nevnes i nasjonalt lovverk. Nasjonalt og internasjonalt finnes det mye kunnskap og forskning om likestilling, inkludering og mangfold, men det mangler en del data på regionalt nivå. De senere årene er det forsket på blant annet innen feltene kjønnslikestilling, kunnskap om skeiv tematikk hos tjenesteytere, kvinnehelse og strukturell rasisme på Agder. Det vil være viktig å vedlikeholde og oppdatere denne kunnskapen, og å frambringe ny kunnskap.

Nye forskningsprosjekter kan initieres som en del av denne planprosessen, eller i tilknytning til handlingsprogrammet for LIM-planen. For å få mest mulig treffsikkerhet på eventuell forskning bes aktørene gjennom høringsrunden komme med innspill på de områdene de kjenner til som mangler kunnskap og oppdatert forskning. Innspillene vil bli tatt med i vurderingen om fylkeskommunen skal ta initiativ til kunnskapsinnhenting via forskning.

Regionplan Agder 2030

Saken er relevant for en rekke mål i Regionplan Agder 2030 knyttet til levekår, likestilling, inkludering og mangfold, og til mange av innbyggernes mulighet til deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Konkrete mål som beskriver dette, er for eksempel:

1.2. Byer, tettsteder og lokalsentre er utviklet kompakt og med kvaliteter som fremmer helse, deltakelse og trivsel. Flere har en bolig som er tilpasset sin livssituasjon.

2.7. Private og offentlige virksomheter fremmer heltidskultur, likestilling, inkludering og mangfold.

3.2. Alle barnehager, skoler, høyere utdanning og arbeidsliv fremmer kultur for læring, likestilling, inkludering, helse og trivsel.

3.5. Alle har like muligheter til å delta og bidra i samfunnet, uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonsevne, alder, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og sosial bakgrunn. Det henvises til FN-konvensjonen om rettigheter til personer med funksjonsnedsettelse CRPD.

Barn og unge har en sentral plass i dette, og er inkludert som en naturlig målgruppe under de ulike plantemaene. Plantema 6.2 er Oppvekst og utdanning og dette tema vil sette et ekstra søkelys på barn og unge. Det legges opp til medvirkning av barn og unge, blant annet gjennom involvering av ungdommens fylkesutvalg.

Økonomiske konsekvenser

Fylkeskommunedirektøren foreslår å sette av 500 000 kroner til å oppdatere kunnskapsgrunnlaget med nødvendige utredning og forskning i løpet av 2026. Dette vurderes som nødvendig for å kunne basere planarbeidet på fakta og kunnskap. I arbeidet med LIM-planen bør det være en oppgave å systematisere og bruke eksisterende data og

forskning, både kvalitativ og kvantitativ, innenfor de ulike plantemaene. Det er områder der det er kunnskapshull som bør vurderes å tette.

Beløpet dekkes av inndratte næringsutviklingsmidler (tidligere statlige midler til regional utvikling som fylkeskommunene fikk over statsbudsjettet). Ordningen med frie regionalutviklingsmidler (post 553.61) er avviklet og fylkeskommunene kan disponere «restpotten» til tiltak som er øremerket kompetansebygging.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at fylkesutvalget vedtar å sende forslag til planprogram for revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold på høring, med høringsfrist 5. oktober 2025. I tillegg anbefales det å sette av 500 000 kroner til å oppdatere kunnskapsgrunnlaget med nødvendig utredning og forskning i løpet av 2026.

Kristiansand, 16.05.2025

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
Fylkesdirektør næring, plan og kultur